

Tudi v kulturi je potreben pogum

Ko človek nekoliko pogleda v kulturno in prosvetno delovanje naših društev in ustanov, ki se poklicno ukvarjajo s kulturnim delovanjem, prirejanjem kulturnih predstav in drugih pobud, takoj ugotovi, da je sedanja »proizvodnja« podobnega »blaga« zelo bogata. V zamejstvu imamo nič koliko prireditev, predstav, koncertov, veselic, razstav, okroglih miz in predavanj. Človek ima tako široko izbiro, da se le s težavo odloča za to ali drugo prireditev, koncert ali predavanje.

Ob tolikšni množici kulturno-prosvetne dejavnosti je logično, da ne moremo mimo dejstva, da to gotovo pomeni dokaz življenjskosti in volje do obstanka naših ljudi, ki se zavedajo, da je tako delovanje nujno za kakršnokoli oblikovanje in ohranjanje narodne zavesti in narodove kulture pri nas. Vendar se pri tem sprašujemo, koliko je ta naša prosvetno-kulturna ustvarjalnost res taka, da pritegne pozornost naših ljudi, da oblikuje njihov umetniški okus, da jim daje kvalitetno kulturno hrano. Poleg tega bi se morali tudi spraševati ali ta naša kulturna dejavnost lahko pove kaj novega večinskemu narodu in v vseslovenskem merilu.

Vendar so to vprašanja, ki bi jim veljalo posvetiti posebno poglavje. Spregovorili bi radi o tem, da opazamo tako pri amaterjih kot pri poklicnih kulturnih delavcih v sedanjem času nekakšen zastoj, predvsem kar se tiče svežih idej.

Vzemimo za primer naše pevske zборе. Ko poslušamo njihovo petje, se seveda zavedamo vseh težav, ki jih lahko srečuje vaški pevski zbor pri izbiri repertoarja, pri oblikovanju izbranih skladb itd. Obenem pa ne moremo razumeti, da tudi relativno dobri pevski ansambli, kakor hitro dosežejo določeno kvaliteto in raven, nimajo več poguma, da bi se odločili za drznejši »podvig«, da bi izbrali zahtevnejšo pesem, daljšo skladbo ali celo tako z instrumentalno spremljavo. Kaže, da to ni samo stvar okusa; vtis imamo, da je to pravzaprav predvsem stvar poguma. Smo ali nismo pripravljeni na nekoliko večji trud, nekaj več vaj, da bi se svoji javnosti lahko predstavili tudi z zahtevnejšim sporedom? Že res, da publiki ugajajo stare pesmi, vendar tudi ponavljanje enih in istih skladb, ko obenem pozabljamo na bisere raznih slovenskih skladateljev pretekle in polpretekle dobe, je naravnost škandalozno. Pri tem

dalje na 2. strani ■

Vrhunsko srečanje v Ženevi

Reagan in Gorbačov pred zgodovinskimi nalogami

Medtem ko pišemo, je v Ženevi v teku drugi dan pogovorov med ameriškim predsednikom Reaganom in glavnim tajnikom sovjetske komunistične partije Gorbačovom. Voditelja obeh velesil sta se prvi dan, to je v torek, 19. t.m., pogovarjala na štiri oči dalj časa, kot je bilo predvideno, kar je po mnenju opazovalcev dobro znamenje za potek »vrhunškega srečanja«. V ostalem sta sklenila, da ne bosta objavljala tiskovnih poročil vse do konca pogovorov.

Naj na tem mestu za naše bralce obnovimo glavna vprašanja, ki so predmet pogovorov. Gre v prvi vrsti za nadzorstvo nad jedrsko oborožitvijo in za njegovo omejitev. O tem vprašanju, ki je naravnost življenjske važnosti za ves svet, sta velesili že bili dosegli nekaj sporazumov (Salt 1 in Salt 2). Zadnjega ameriški kongres še ni potrdil, ker je medtem prišlo do sovjetske vojaške zasedbe Afganistana. Pogajanja so nato obtičala na mrtvi točki, ker sta si velesili začeli očitati nameščanje novih raket v Evropi. Sovjeti so dosledno izvajali načrt o nameščanju raket SS 20 na svojem ozemlju, nato pa so začeli nameščati nove rakete SS 21 v Vzhodni Nemčiji in na Češkoslovaškem, češ da je to odgovor na nameščanje novih ameriških raket Pershing II in Cruise v Zahodni Evropi. Jasno je, da se je ob takšnem stanju nadaljevala in celo pospeševala oboroževalna tekma.

Medtem je postalo silno aktualno novo vprašanje. Leta 1983 so v Združenih državah začeli javno govoriti o tako imenova-

nem »vesoljskem ščitu«. Gre za načrt, po katerem bi Združene države zaščitili pred nevarnostjo jedrskih raket. Šlo bi dejansko za izoblikovanje obrambnega sistema v vesolju, ki bi onеспobil vsakršno nasprotnikovo raketo. Za ta načrt se je tedaj javno izrekel predsednik Reagan, kar pa je imelo za posledico ostro reakcijo v Sovjetski zvezi, ki je odločno protestirala in začela očitati Združenim državam, da pripravlja »vojno zvezd«, oziroma se zavzema za oborožitev vesolja. Prav zaradi tega je Sovjetska zveza vse do pred nekaj meseci odklanjala nadaljevanje pogovorov z Washingtonom in tudi zavračala misel o kakem vrhunskem srečanju.

Medtem je v Sovjetski zvezi prišel na oblast 56-letni Mihail Gorbačov, s čimer se je znatno pomladil celotni sovjetski vodilni sloj. To je med drugim imelo za posledico, da so se začele kazati spremembe tudi v zunanji politiki, med njimi je pristanek na srečanje z Reaganom v Ženevi gotovo najpomembnejše.

Reagan je pred vrhom v Ženevi večkrat izjavil, da bo med pogovori z Gorbačovom sprožil tudi vprašanje spoštovanja človekovih pravic v Sovjetski zvezi in na območjih pod njenim nadzorstvom ali vplivom, kot bo tudi sprožil vprašanje krajevnih konfliktov po svetu. Že čez nekaj dni pa se bo morda videlo, če je pomenil vrh v Ženevi zares korak naprej na poti krepitve in ohranitve miru na svetu ter miroljubnega reševanja konfliktov.

Kolikokrat so se velikim srečali po vojni

Od konca druge svetovne vojne do danes so predsedniki Združenih držav imeli skupna srečanja z najvišjimi sovjetskimi državnimi ali partijskimi voditelji 11-krat. Takšno srečanje je bilo zadnjič leta 1977 na Dunaju, kjer sta se sestala tedanji ameriški predsednik Carter in glavni tajnik sovjetske komunistične partije Brežnev, ki sta podpisala drugi sporazum o omejevanju strateškega jedrskega orožja, tako imenovani SALT 2.

Po konferencah na Jalti in v Potsdamu, ki sta potekali v zaključnem obdobju druge svetovne vojne, sta se predstavnika obeh velesil prvič spet srečala julija leta

1955 v Ženevi, kjer sta z najvišjimi predstavniki Francije in Velike Britanije razpravljala o nemškem vprašanju. Na tem zasedanju pred 30 leti so sodelovali ameriški predsednik Eisenhower, sovjetski državni poglavar Bulganin, sovjetski partijski voditelj Hruščev, francoski ministrski predsednik Faure in britanski ministrski predsednik Eden.

Leta 1959 ste se v Camp Davidu v ZDA srečala Eisenhower in Hruščev, ki je tedaj bil tudi sovjetski državni poglavar. Leto kasneje se je Hruščev sestal na Dunaju z ameriškim predsednikom Kennedyjem. Te

nadaljevanje na 3. strani ■

RADIO TRST A

■ NEDELJA, 24. novembra, ob: 8.00 Radijski dnevnik; 8.30 Slovenske popevke; 9.00 Sv. maša iz župne cerkve v Rojanu; 10.30 Mladinski oder: »Lov za ukradenimi milijoni« (Smiljan Rozman - Lučka Susič); 11.45 Vera in naš čas; 12.00 Kmetijski tednik; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Nediški zvon; 14.40 »Jetniška balada iz Readinga«; 15.25 Šport in glasba te: prenosi z naših prireditvev.

■ PONEDELJEK, 25. novembra, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Koledarček; 7.40 Pravljiča - Narodnozabavna glasba; 8.00 Kratka poročila; 8.10 40 let slovenskih radijskih oddaj v Trstu; 8.40 Slovenska popevka; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 S koncertnega in opernega repertoarja; 11.30 Poljudno čtivo - Sestanek ob 12h; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Mednarodno zborovsko tekmovanje »Guido d'Arezzo«; zbor »I cantori di Santomio« iz Mala pri Vicenzi in Vokalna skupina iz Gradca; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Iz šolskega sveta; 15.00 Otroški kotiček: »V deželi pravljic«; 16.00 Iz zakladnice pripovedništva; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Zbor »Ivo Lola Ribar« iz Beograda; 18.00 Kmetijski tednik; 19.00 Radijski dnevnik.

■ TOREK, 26. novembra, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Koledarček; 7.40 Pravljiča - Narodnozabavna glasba; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Nediški zvon; 8.40 Slovenska popevka; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 S koncertnega in opernega repertoarja; 11.30 Poljudno čtivo - Sestanek ob 12h; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Povejmo v živo; 15.00 Mladi mladim; 16.00 Med Brdi in Jadranom; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba; zbor »Ivo Lola Ribar« iz Beograd; 18.00 Z mednarodnega natečaja Prix Italia; Cecilie Löveid: »Galebojedci«, radijska igra; 19.00 Radijski dnevnik.

■ SREDA, 27. novembra, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Koledarček; 7.40 Pravljiča - Narodnozabavna glasba; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Primorska diaspora v svetu; 8.40 Slovenska popevka; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 S koncertnega in opernega repertoarja; 11.30 Poljudno čtivo - Sestanek ob 12h; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Moški zbor »Jezero« iz Doberdoba; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Gospodarska problematika; 15.00 Igraj se z nami tudi ti!; 16.00 Od Milj do Devina; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Glasbena kronika s Hrvaškega; 18.00 Poezija slovenskega zapada.

■ ČETRTEK, 28. novembra, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Koledarček; 7.40 Pravljiča - Narodnozabavna glasba; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Od Milj do Devina; 8.40 Slovenska popevka; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 Koncert RAI iz Rima; 11.30 Poljudno čtivo - Sestanek ob 12h; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Slovenska popevka; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Ne prezimo!; 15.00 Diskorama; 16.00 Na goriškem valu; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Avstrijski komorni zbor »Hortus musicus« iz Feldkircha; 18.00 40 let slovenskih radijskih oddaj v Trstu; 19.00 Radijski dnevnik.

■ PETEK, 29. novembra, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Koledarček; 7.40 Pravljiča - Narodnozabavna glasba; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Na goriškem valu; 8.40 Slovenska popevka; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 S koncertnega in opernega repertoarja; 11.30 Poljudno čtivo - Sestanek ob 12h; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Mešani zbor »Obala« iz Kopra; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Povejmo v živo!; 15.00 Iz filmskega sveta; 16.00 Iz zakladnice pripovedništva; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Orkester Slovenske filharmonije.

■ SOBOTA, 30. novembra, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Koledarček; 7.40 Pravljiča za dobro jutro - Narodnozabavna glasba; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Kulturni dogodki; 8.40 Slovenska popevka; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 1. koncert komornega zbora RTV Ljubljana ob 40-letnici ustnovitve; 11.30 Poljudno čtivo - Sestanek ob 12h; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Anketa o mladinski brezposelnosti; 15.00 Otroški kotiček: »Skrivo-odkrito«; 16.00 Diskografija Slovencev v Italiji; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Hornist Zoran Lupinc, letošnji diplomant iz razreda prof. Nika Pertota na šoli Glasbene matice v Trstu; 18.00 Dramska vetrovnica: »Večni sopotniki«, Michail Eminescu: »Lucifer«; 19.00 Radijski dnevnik.

Izdajatelj: Zadruga z o. z. »Novi list« — Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954. števil. 157 — Odgovorni urednik: Drago Legiša — Tiska tiskarna Graphart. Trst, ulica Rossetti 14, tel. 772151

Umrli je Avgust Černigoj

V Sežani je v nedeljo, 17. t.m., umrl slikar Avgust Černigoj, veliki slovenski umetnik z mednarodnim ugledom. Star je bil 87 let. Pogreb pokojnika je bil v sredo v Sežani.

Avgust Černigoj se je rodil v Trstu leta 1898 in je v rojstnem mestu prebil tudi večino svojega življenja. V zadnjem razdobju je prebival sredi podeželske idilike v Lipici. Kot slikar je bil znan zlasti v konstruktivistični usmeritvi, vse njegovo delo pa je bilo vedno usmerjeno v revolucionarno nova iskanja, v skladu z njegovim značajem, ki je bil vedno živahen in bojevit. Šolal se je predvsem v Bologni, Münchnu in Weimarju, kjer se je seznanil z že omenjenim konstruktivizmom in se zanj navdušil.

Prvo razstavo je imel leta 1924 v Ljubljani, potem pa je svoja dela razstavljal po številnih krajih Slovenije in Jugoslavije ter Italije, postopno pa tudi vse dlje v tujem svetu, od Avstrije do Švice, od Nemčije do Nizozemske, od Češkoslovaške do Velike Britanije in celo do Združenih držav.

Po zadnji vojni je do upokojitve leta 1968 poučeval risanje na slovenskih srednjih in višjih šolah, kasneje pa je imel zasebno slikarsko šolo. Avgust Černigoj je bil tudi ilustrator, poleg tega je poslikal več cerkva, med njimi cerkev v Štivanu pri

Devinu. Znane so dalje njegove dekoracije na italijanskih preoceanjskih ladjah, njegova umetniška roka pa je zapustila trajen spomin tudi pri dekoracijah Kulturnega doma v Trstu. Za svoje življenjsko delo je Černigoj leta 1976 prejel Prešernovo nagrado.

—o—

AGENT PRED SODIŠČEM

Egiptovsko vojaško sodišče v bližini Sueza je začelo z obravnavo proti policaju, ki je pred poldrugim mesecem ubil sedem izraelskih turistov nekje na plaži ob Rdečem morju. Pri tem je bilo tudi nekaj ljudi ranjenih, med njimi dva otroka. Do krvavega dogodka je prišlo 5. oktobra, stvar pa je hudo odjeknila v Izraelu in precej skalila odnose med državama, ki imata sicer normalne diplomatske odnose, prve in doslej edine med Izraelom in kako sosednjo arabsko državo. Egiptovski vojak je obtožen namernega umora in tvega obsodbo na smrt.

KURIVO SE JE RAHLO POCENILO

Od sobote, 16. t.m., se je rahlo znižala cena petrolejskih kurilnih proizvodov v Italiji. Plinsko olje stane odslej 681 lir na liter, petrolej pa 721 lir na liter. V obeh primerih se je cena znižala za osem lir.

Za sedem lir pa se je znižala cena gorilnega olja, ki stane zdaj 476 lir.

Tudi v kulturi je potreben pogum

■ nadaljevanje s 1. strani

niti ne omenimo tuje literature. Da bi se ta ali drugi zbor sistematično lotil, recimo, polifonije ali oratorija, to je za naše razmere popolnoma nepojmljivo, četudi, in v to smo prepričani, bi to bilo popolnoma izvedljivo. Potrebna je le dobra volja. Tako pevce kot publiko bi namreč morali vzgajati! Brez tega bomo vekomaj obsojeni na obrobno in nepomembno stanje in delovanje.

Vendar lahko je kritizirati amaterje. Kaj pa naši poklicni glasbeniki? Tisti, ki so zaposleni na naših glasbenih šolah? Koliko jih koncertira, koliko zna svojim gojencem viliti veselje do nastopanja, do posredovanja glasbenega doživetja občinstvu? Dovolj je, da si pogledamo letošnji repertoar GM, pa bomo videli, da smo v zamejstvu tudi pri poklicnih glasbenikih pravzaprav na istem kot pri amaterjih. Tudi oni se bojijo. Česa pa? Saj kritike sploh ne poznamo in če kaj pišemo, potem kritika skorajda ni in ne more biti drugačna kot pozitivna, ali celo hiperbolična v pohvalnih mislih in mnenjih. In vendar tak odnos do poustvarjalnosti nedvomno ovira vsakršno kulturno rast in vsakršni napredek. Ni slučaj, da med mladimi diplomiranimi gojenci naše glasbene šole skorajda ni osebe, ki bi se vsaj iz radovednosti poskusila s skladateljskim delom. Kreativnost očitno usiha.

To sušo opažamo tudi na drugih področjih. Pustimo ob strani pesništvo, kjer imamo nekaj spodobnih pesnikov, in pripovedništvo, kjer sta še vedno Pahor in Rebula, poleg nekaj častnih izjem, edini pe-

resi, ki lahko res predstavljata kvalitetno zamejsko ustvarjalnost v vseslovenskem prostoru. Poglejmo za trenutek na področje esejistike. Na tem polju, na žalost, četudi imamo strokovno usposobljene kadre in institute ter organizacije, stalno zastajamo za drugimi strokovnjaki, ne samo iz matične domovine, ampak tudi za italijanskimi. Redkokdaj zasledimo v publikacijah članek, ki bi bil res novost, odkritje na tem ali drugem polju. Vse prevečkrat se trditve ponavljajo tudi take, ki jih pisec ni preveril in niso točne. Kar pa je skorajda smešno, je dejstvo, da smo prišli do točke, ko se določenih argumentov sistematično izogibamo, ko o določenih argumentih pišejo le italijanski strokovnjaki in s tem seveda ne delajo vedno usluge naši kulturi, naši zgodovini, našemu narodu.

To pa bo, dolgoročno gledano, usodno! Slovensko ljudstvo, slovenska kultura in kulturno delovanje bi moralo težiti za tem, da bi vedno in poudarjeno bilo korak pred večinskimi narodom. Posebno pri onih, ki se poklicno ukvarjajo s tako ali drugačno obliko kulturnega dela, bi to morala biti ne samo poklicna, ampak moralna dolžnost, da bi po najboljših močeh vedno in poudarjeno skušali nuditi največ in najboljše kar zmorejo. Za to pa sta potrebna resnicoljubnost in pogum. Resnicoljubnost, kajti brez te si bomo vedno zapirali oči in slepo verjeli, da je delo, ki ga opravljamo, izredno kvalitetno. Pogum pa, da se znamo odločiti tudi za večja, odgovornejša dela. Brez poguma ni napredka, brez napredka ni obstoja.

M. T.

Mogočna študentska manifestacija v Rimu

Velika protestna manifestacija dijakov in študentov v Rimu je v soboto, 16. t.m., stekla v glavnem brez strankarskih ali ideoloških simbolov in brez vsakega nasilja. Po podatkih rimske policije se je zbralo v sprevidu od 50 do 60 tisoč dijakov, Zveza komunistične mladine Italije pa trdi, da jih je bilo 200 tisoč.

Ze zgodaj se je na trgu Republike zbralo kakih 10.000 mladih, ob 10. uri, ko je krenil sprevod naprej, pa je bila na cesti mogočna množica. Opazovalci trdijo, da je bila srednja starost udeležencev 15 let. Med njimi je bilo skupno kakih tisoč avtonomistov, ki pa so bili vsi starejši. Vidni so bili tudi anarhisti v manjših skupinah in pa punkerji. Ogromna večina je nosila transparente, ki so pozivali k boljšemu pouku in boljšim šolskim razmeram, k preklicu sklepa o višanju šolskih taks in pa proti odgovornim politikom. Vidna je bila prisotnost slovenskih srednješolcev iz Trsta,

ki so imeli dvojezične napise, kot je bilo razvidno s slik v velikih dnevnikih v nedeljo.

Udeležba je bila dejansko vsedržavna. Izjemoma so bili pri taki manifestaciji zelo številni Sicilijanci, ki so opozarjali tudi na mafijski kriminal.

Rimsko prebivalstvo ni pokazalo velikega zanimanja za mlade demonstrante, trgovci pa niso zaprli trgovin, kot so pretekla leta delali iz strahu pred neredi. Sprevid se je za nekaj časa razdelil na dve veji, ki sta se ponovno združili na velikem

zborovanju na Piazza del Popolo, ki ga je le delno motila nevihta z obilnimi padavinami.

Delegacije manifestantov so imele vrsto srečanj. Posebno predstavništvo je obiskalo ministrico za šolstvo Falcuccijsko in ji prikazalo razloge za protest, ki gredo od neustreznih šolskih programov do pretiranih davkov, slabih stavb in pa — seveda — slabih zaposlitvenih perspektiv.

Manjše skupine dijakov so v senatu obiskale posamezne politične skupine. Dolg sestanek pa so imeli z delegacijo sindikatov CGIL, CISL in UIL, ki so jo vodili tajniki Lama, Marini in Benvenuto. Sindikalisti so ponudili študentom možnost stalnega soočanja in sodelovanja pri prizadevanjih za preosnovo šolstva, ki igra tako temeljno vlogo v italijanski družbi.

SPORAZUM O SEVERNI IRSKI

Britanska ministrska predsednica Margaret Thatcher in irski ministrski predsednik Garret Fitzgerald sta 15. t.m. neda-leč od Belfasta podpisala pogodbo, ki ji tuji opazovalci pripisujejo zgodovinski pomen. Po tej pogodbi ima namreč vlada v Dublinu pravico, da se do določene mere vmešava v notranje zadeve Severne Irske. Pogodbo bodo registrirali pri Organizaciji Združenih narodov, kar pomeni, da bo obvezovala tudi tretje države.

Irska republika ima po tej pogodbi posvetovalno vlogo v upravi Severne Irske. Njen namen je prispevati k ohranitvi in utrjevanju miru na Severnem Irskem, prispevati k spravi med katoličani in protestanti, ustvariti novo ozračje prijateljstva in sodelovanja med obema državama ter izboljšati sodelovanje v boju proti terorizmu. Predvidena je ustanovitev medvladne komisije, v okviru katere bo irska vlada posredovala svoje mnenje in predloge o raznih upravnih zadevah Severne Irske. Predvideno je dalje sodelovanje na obmejnem območju, obe vladi pa se obvezujeta, da bosta skušali urediti vsa sporna vprašanja.

Podoben sporazum je bil dosežen že leta 1974, a ni bil podpisan, ker so protestantje na Severnem Irskem oklicali splošno stavko. Pogodba je zdaj povzročila val protestov tako na katoliški kot na protestantovski strani. Voditelj protestantov je izjavil, da pomeni podpis pogodbe konec britanske suverenosti na Severnem Irskem.

V posebnem pismu, ki je bilo naslovlje-

no na britansko ministrsko predsednico, je rečeno, da je Severna Irska britanska in da bo takšna ostala neglede na izdajstvo, ki naj bi ga zagrešila Margaret Thatcher. Pogodbo je obsodila tudi IRA, ki napoveduje nova nasilja. London in Dublin bosta spoznala, pravi posebno poročilo te teroristične organizacije, da republikanci po celih generacijah odpora, po letih ječe in mučenja, po izgubah prijateljev in družinskih članov niso pripravljeni sprejeti nobenega sporazuma, če ta ne predvideva svobode za Irsko. Organizacija IRA na koncu očita dublinski vladi, da se prodaja za skorjo kruha, ki jo britanski gospodarji ponujajo oziroma dovoljujejo, da pade z mize. Organizacija IRA na koncu zagotavlja, da se bo boj nadaljeval vse dotlej, dokler ne bodo postavljeni temelji za pravičnost in za resničen mir, se pravi za umik Velike Britanije iz Severne Irske.

—o—

TUDI ZAMEJSKE KNJIGE V LJUBLJANI

Slovenski knjižni sejem, ki bo odprt do 26. novembra v Cankarjevem domu v Ljubljani, je gotovo ena pomembnejših slovenskih kulturnih pobud letošnje jeseni. Na razstavi sodelujejo vse slovenske založbe, od teh tudi založbi Drava in Založništvo tržaškega tiska, ki imata za to priložnost skupen razstavljalni prostor.

V sredo, 20. t.m., so v jutranjih urah predstavili leposlovne knjige, ki sta jih založbi izdali v zadnjih dveh letih. Gre za dela Renata Quaglie, Milana Bufona, Marka Kravosa, Jožice Čertov in Janija Oswald. Zvečer pa sta založbi priredili zanimivo predavanje na temo »Slovenska knjiga v italijanskem in nemškem prostoru«. V petek, 22. novembra, bodo predstavili eseistične novosti, to je dela Albina Prepeluha, Jožeta Javorška, Milana Medena, Jožeta Pirjevca, Jožeta Plečnika, Stojana Spetiča in Branka Babiča.

Koroška in tržaška založba sta torej prisotni s svojimi najuspešnejšimi publikacijami.

—o—

OBČNI ZBOR SKLADA »M. ČUK«

V mali dvorani Prosvetnega doma na Opčinah bo v petek, 22. t.m., ob 20.30, občni zbor Sklada »Mitja Čuk«.

KOLIKOKRAT SO SE »VELIKI« SREČALI PO VOJNI

■ nadaljevanje s 1. strani

daj sta predstavnika obeh velesil prvič načela vprašanje oboroževalne tekme in jedrskih preizkusov. Sedem let kasneje je ameriški predsednik Johnson sprejel v Združenih državah sovjetskega državnega poglavarja Kosigina, s katerim se je pogovarjal o vojni v Vietnamu, o 6-dnevni vojni med Arabci in Izraelci in o atomskem orožju.

Leta 1959 sta se v Camp Davidu v ZDA obiskal Sovjetsko zvezo. Tedanji predsednik Nixon je skupno s sovjetskim partijskim voditeljem Brežnevom podpisal začasno pogodbo o omejitvi strateškega orožja. Leto dni kasneje, v mesecu juniju, je Brežnev obiskal Združene države in skupno z Nixonom podpisal izjavo o oboroževalni tekmi. Leta 1974 je Nixon drugič obiskal Sovjetsko zvezo, kjer je podpisal več pogodb o omejitvi jedrskega orožja. Novembra istega leta je novi ameriški predsednik Gerald Ford srečal Brežneva v Vladivostoku, kjer sta se sporazumela o nadaljevanju pogajanj Salt. Brežnev in Ford sta se srečala tudi leta 1975 v Helsinkih, kjer je bila podpisana sklepna listina o varnosti in sodelovanju v Evropi.

Kolumbija po strahotni nesreči

Nekaj dni po strahotni nesreči, ki jo je povzročil ognjenik Nevado del Ruiz v Kolumbiji, je položaj na prizadetem področju še vedno dramatičen. Zdaj obstaja predvsem nevarnost epidemij, poleg tega pa je dobava zdravil in osnovnega živeža zelo otežena, čeravno si vsi, pričeniši z letalci, skoraj nadčloveškimi silami prizadevajo, da bi naredili največ in čimprej. Obstaja tudi bojazen novega izbruha ognjenika, zaradi česar je na tisoče ljudi panično zapustilo svoje vasice in bivališča v bližini nedavne katastrofe.

Število žrtev, ki jih je ta terjala, še ved-

no ni dokončno ugotovljeno — in vprašanje je, če bo sploh kdaj. Vsekakor kroži zdaj grozljiva številka o 22 tisoč žrtvah. Kolumbijska vlada je organizirala vso razpoložljivo pomoč, pri tem pa ji pomagajo tudi druge države, zlasti sosednje, pa tudi Združene države Amerike in pa številne evropske dežele. Med njimi je tudi Italija, ki je že poslala najnujnejši material, sledijo pa zdaj še specializirane ekipe zdravnikov in osebja reševalne službe. V nedeljo sta poleteli iz Milana in iz Rima dve letali s strokovnjaki obeh navedenih področij.

Slovenska skupnost o programu občinske uprave v Nabrežini

Devinsko-nabrežinski občinski svet je v petek, 15. t.m., razpravljala o programu novega občinskega odbora, ki ga je bil teden dni prej obrazložil župan Bojan Brezigar. Razprava se je zavlekla pozno v noč, ker so vanjo posegli predstavniki vseh svetovalskih skupin, komunistična skupina pa je nastopila celo z vsemi svojimi šestimi izvoljenimi predstavniki.

Za Slovensko skupnost je spregovoril Martin Brecelj, ki je najprej ugotovil, da je program, o katerem je obširno govoril župan, po svoji vsebini v bistvu enak tistemu, ki ga je bila Slovenska skupnost predlagala za koalicijsko s komunisti in socialisti. Ta program pa vsebuje vse bistvene točke dokumenta, s katerim se je Slovenska skupnost predstavila na volitvah. Zato bi po govornikovem mnenju ne smelo biti težav za sodelovanje ne samo na ravni sedanje koalicije, temveč tudi na širši ravni. Svetovalec Brecelj je nato obravnaval dve temeljni vprašanji: sožitje med obema narodnima skupnostima ter nadaljnji razvoj devinsko-nabrežinske občine. Poudaril je, da je prvi pogoj za sožitje enakopravnost, kar pomeni, da Slovenci zlasti pričakujejo, da jim bo pristojna italijanska oblast čimprej zagotovila pravično zakonsko zaščito. Ta mora namreč po eni strani zagotoviti manjšinski obstoj, po drugi pa zajamčiti njen vsestranski razvoj. Če tega ni, je zaman govoriti o zaščiti, kot je tudi zaman, na daljši rok, govoriti o omikanem sožitju. Slovenska skupnost si po svojih močeh, je dejal Brecelj, prizadeva in si bo še dalje prizadevala, da bi parlament odobril njen zakonski predlog, kar pričakuje tudi od strank, ki imajo v svojih vrstah Slovence in so prav tako vložile zakonski predlog o manjšinski zaščiti. Vlada bo v kratkem — tako pravijo — tudi sestavila svoj zakonski osnutek, prizadevanja Slovenske skupnosti bodo šla v smer pravične rešitve tega vprašanja, kar bo za Slovensko skupnost tudi merilo za določevanje svojih odnosov do drugih strank.

Kar zadeva nadaljnji razvoj občine, je Brecelj opozoril predvsem na obvezo, da se bo uprava zavzemala za uravnovešen razvoj, ki naj velja za celotno občinsko ozemlje, brez vsakršne diskriminacije. V tej zvezi je Brecelj opozoril, kako je deželni odbor Furlanije - Julijske krajine sprejel priporočilo deželnega svetovaleca Slovenske skupnosti Štoke, naj deželna uprava gmot-

no podpre napredek in razvoj celotnega kraškega področja. To priporočilo predstavlja za nabrežinsko upravo obvezo, je zaključil svoj poseg svetovalec Slovenske skupnosti Martin Brecelj.

Župan Brezigar je ob sklepu razprave izčrpno odgovoril na razna vprašanja, ki so jih v svojih posegih postavili diskutanti, ter ponovno naglasil, da bo delo odbora temeljilo na kolegialnosti in da si bo uprava prizadevala za ovrednotenje vseh svojih kadrov, kar je med drugim pogoj za učinkovitost dela. Ponovno je tudi zagotovil, da bo odbor imel tenak posluš za vse predloge in nasvete ter priporočila, ki bodo prišla iz vrst komunistične opozicije.

—o—

Poskus prehoda meje

Na mejnem prehodu pri Fernetičih na Tržaškem je policija 15. t.m. malo pred 13. uro odkrila poskus nedovoljenega prehoda meje. Na krovu rešilca Belega križa iz Rimini sta se pojavila italijanski državljani Mario Cervesi in Kitajec Wu Po Lin. Izjavila sta, da prevažata hčerko omenjenega Kitajca, ki da leži v izredno hudem stanju in jo morata prepeljati v tržaško bolnišnico. Za deklo pa nista imela potnega lista, temveč le fotokopijo italijanske osebne izkaznice, ker da je italijanska državljanka.

Policija je nekaj zasumila kljub izrednim okoliščinam prevoza. Ko so hoteli pogledati, kaj je z bolnico, je Kitajec priznal, da je poskusil na ta način privedi preko meje kitajsko deklo, ki naj bi delala v milanski restavraciji. Ko so ga razkrili, je skušal podkupiti policista, zato so ga aretirali, Cervesi pa so prijaviili sodstvu.

BIASUTTI V ARGENTINI

V Argentini je bil na obisku deželni predsednik Biasutti, ki ga je spremljal senator Toros, predsednik ustanove za stike z izseljenci iz Furlanije. Skupno s predstavniki drugih italijanskih dežel sta navezovala stike z izseljenci in ugotavljala, kakšne so vezi med emigranti in njihovimi rodnimi kraji.

Odposlanstvo deželnih predstavnikov je 18. t.m. sprejel argentinski predsednik Alfonsin. V Buenos Airesu so ob tem obisku odprli tudi nekaj razstav, posebej obrtniško in fotografsko.

Dežela in mednarodne povezave

Vključevanje Furlanije-Julijske krajine v seznam obmejnih dežel je bil glavni predmet sestanka, ki je bil pred dnevi v Rimu in na katerem se je zunanji minister Andreotti pogovarjal s parlamentarci iz naše dežele. Navzoča sta bila tudi deželna odbornika Rinaldi in Renzulli, z vladne strani pa še podtajnik Fioret. Andreotti je poročal o delu raznih ministrskih komisij, ki so si v zadnjem času prizadevale za posege Evropske gospodarske skupnosti v Furlaniji-Julijski krajini.

Še dalje ima prednost načrt, da bi na usklajen način pomagali do zagona raznim sektorjem, od gospodarstva do znanstvenih raziskav. Proučujejo tudi možnost, da bi vzdolž meje ustanovili proste cone. V njih naj bi delovale morebiti tudi mešane družbe. Parlamentarci iz naše dežele pa so po drugi strani opozorili na nujnost, da bi v državni finančni zakon vključili tudi nakazila v prid zakonskemu načrtu za mednarodno sodelovanje, pri čemer naj bi imela prednost obmejna področja.

Zborovanje o mladinski brezposelnosti v Trstu

Vprašanje mladinske brezposelnosti je problem, ki je zelo zaskrbljivo za vsako družbo. Z njim se spopadajo na vsedravnih ravni, pogosto pa je o mladinski brezposelnosti govora tudi na krajevni ravni. Do takega zanimivega in plodnega pogovora o tem kočljivem problemu je prišlo v soboto, 16. in nedeljo, 17. t.m., ko je Škofijska komisija za mladinsko pastoralo priredila na tržaški Pomorski postaji zborovanje na to temo.

Posvet je bil logično nadaljevanje dela, ki je bilo zastavljeno že pred dvema letoma, ko je ista komisija priredila zborovanje o problemih tržaške mladine. Že sobotno srečanje je bilo izredno zanimivo. Udeleženci so si namreč lahko ustvarili precej jasno podobo o brezposelnosti na vsedravnih ravni. O tem je govoril pomožni škof iz Siene msgr. Charrier, ki se za ta vprašanja zanima v okviru italijanske škofovske konference. O sedanjem stanju brezposelnosti mladih pri nas pa je govoril tajnik Deželne zveze malih in srednjih industrijcev Nereo Tomizza.

V nedeljo so prisotni lahko sledili okrogli mizi o stvarnosti in perspektivah zaposlitve in dela, pri kateri so sodelovali pokrajinski odbornik za mladinska vprašanja Poillucci, član vodstva CISL Ambrosi, predsednik Združenja malih industrijcev Janousek, predsednik združenja obrtnikov Ret in predstavnica ACLI Leda Zocchi. O konkretnih izkušnjah v krajevnem merilu pa je bilo govora med popoldanskim delom srečanja, ko so se prisotni tudi razdelili po delovnih skupinah, da bi lahko bolje analizirali stvarne probleme.

S tem v zvezi bi veljalo še posebej omeniti slovensko delovno skupino, ki jo je vodil prof. Tomaž Simčič in je skušala analizirati stanje zaposlitve slovenske mladine. Opozorili so na dejstvo, da posebno obrtništvu lahko nudi precejšnje možnosti za zaposlitev mladih, ustavili pa so se tudi pri šolskih učnih načrtih in šoli kot sistemu, ki bi morala seznanjati učence in dijake z možnostmi novih, alternativnih poklicev, ki bi omogočili zaposlitev.

Posvet je bil torej lepa priložnost za vse udeležence, a tudi za poklicane, ki se ukvarjajo z vprašanjem brezposelnosti, da poglobljeno pogledajo na ta problem. Iz vseh posegov, predavanj in mnenj, ki so bila izrečena na posvetu, pa je bilo razvidno, da je potrebno pri reševanju tega vprašanja spremeniti dosednji odnos pri izbiri in iskanju zaposlitve. Mladim se lahko odpirajo nove, zanimive poti v obrtništvu in zadružništvu, nujno pa je, da pride do drugačnega gledanja na vprašanje zaposlitve in dela. Sedanja družba in gospodarsko stanje naravnost izzivata mladino, da bi se ta opogumila za drugačne, alternativne rešitve, ki sicer zahtevajo dobršno mero poguma pri začetnem koraku, obetajo pa se dobre možnosti za uspeh in torej za povečanje delovnih mest tudi v Trstu.

Izjava SKGZ in SSO o protimanjšinski gonji v Gorici

Iz Gorice smo prejeli v objavo izjavo, ki sta jo te dni skupno izoblikovala Svet slovenskih organizacij in Slovenska kulturno gospodarska zveza v zvezi z zadnjo protislovensko gonjo. (Ured.)

»Goriški Slovenci zavračamo žaljive in primitivne napade določenih krogov, ki s protislovenskimi kampanjami poskušajo zavreti demokratične poti za doseg globalne zaščite za italijanske državljane slovenske narodnosti. Ponovno potrjujemo pripravljenost, da ostanemo aktivni faktor sožitja in razvoja v mestu in v goriški pokrajini kot tudi v deželi Furlaniji-Juljski krajini. Ne nameravamo pa se odreči svoji narodni in jezikovni identiteti in niti ne svoji lojalnosti do italijanske republike, ki izhaja iz odporništvu.

Pri tem opominjamo, da nam v okviru demokratične italijanske države ni mogoče pripisati nobenega nasilnega dejanja, čeprav smo bili deležni raznih izzivanj, ustrahovanj in nasilnih dejanj do posameznikov in njihove lastnine; od peklenskih strojev na šolah, razdejanj sedežev, do številnih žaljivih in napadalnih napisov na institucijah.

Menimo, da globalna zaščita za italijanske državljane slovenske narodnosti ne bi smela nobenemu ničesar jemati, ampak kvečjemu prispevati k obogatitvi našega mesta kot tudi dežele Furlanije-Juljske krajine na kulturnem in jezikovnem področju. Okrepila naj bi sožitje, ki naj temelji na medsebojnem spoštovanju in priprav-

ljenosti za dialog med ljudstvi in kultura, kar je bilo za Gorico značilno tudi v najtežjih trenutkih. Slovenci na Goriškem, kot sicer tudi drugje v deželi, smo vedno delovali za takšno miroljubno sožitje in tako prispevali k vzpostavitvi dobrososedskih odnosov med Italijo in Jugoslavijo.

Sprejem zakona o globalni zaščiti mora postati dodatna priložnost, da se zagotovi vsem državljanom enaki pogoji za izražanje in demokratično participacijo ter nove možnosti razvoja za kulturno in gospodarsko izmenjavo.

V okviru te perspektive je potrebno, da se vsi potrudimo ne samo za vzajemno strpnost, ampak tudi za boljše medsebojno spo-

znavanje, s čimer bomo lahko zgled, da je tudi na etnično mešanih območjih možna drugačna kvaliteta življenja.

Preprosto je ugotoviti, da kljub prizadevanjem, ki jih Slovenci lahko uresničujemo sami, je potrebno, da italijanska večina osvoji v večji meri slovensko kulturo in zgodovino, ki sta oboji sestavni del splošne goriške zgodovine in kulture.

Zato bi bilo priporočljivo mnogo več kot v preteklosti skupno — Italijani, Furlani in Slovenci — načrtovati in uresničevati pobude in priložnosti izgradnje stvarne kulture sožitja, ki lahko temelji samo na pristnem in poglobljenem medsebojnem spoznavanju.

Kot Goričani pozivamo intelektualne, politične in družbene kroge v mestu, ki se sklicujejo na demokracijo, da bi Gorica, kot je bila sposobna že v preteklosti, postala kraj razgibanih srečanj in izmenjav med različnimi jeziki in kulturami.«

SKAVTIZEM V ŠTEVERJANU

Števerjanski skavti in skavtinje letos proslavljamo peto obletnico obstoja. V teh letih smo naredili marsikaj dobrega in pripomogli farnemu občestvu, da ima v javnosti dobro ime.

Števerjanci smo lahko ponosni, da smo že pred 20 leti imeli močno skavtsko skupino deklet, ki so bile pravzaprav začetnice skavtizma na Goriškem. Pred petimi leti pa smo se v jesenskem času začeli zbirati na tedenskih sestankih, kjer smo govorili o skavtizmu. Prav kmalu nas je skavtski duh tako prevzel, da smo se začeli z velikim veseljem zanimati za to veliko mladinsko organizacijo.

Naša skupina je bila vedno številnejša, kar je potrjevalo zanimanje za vztrajno delovanje. Od tega je minilo že pet let in še vedno smo prisotni na kulturnih prireditvah v naši vasi. Števerjanski skavti se odlikujejo predvsem po skavtskih spretnostih, po stiku z naravo, saj so v poletnih časih pogosto preživljali večere po gozdovih in travnikih, kot jih je preživljal oče skavtizma Baden-Powell. Poleg tega so sodelovali pri vseh skupnih skavtskih akcijah in seveda v domači župniji pri raznih kulturnih prireditvah.

Takšno je bilo — kratko povedano — petletno delovanje števerjanskih skavtov. Mislim, da se domača župnija in vaščani na splošno premalo zanimajo za naše delovanje. Naši setsanki ne obstojijo samo v spoznavanju skavtskih zakonov, pravil, spretnosti, temveč so veliko več. V naših srcih je zavladalo novo vzdušje, imamo iste ideale in smo iskreni prijatelji. Hočemo postati skupina zavednih, poštenih skavtov in Slovencev, ki bodo pustili za seboj samo dobro. To je skavtizem, to so ideali Baden-Powella, po katerih bi morali težiti in hrepeneti vsi. Vse to smo šele začeli odkrivati in upam, da bodo naša odkritja in spoznanja vedno bolj bogata.

M. T.

Prav radi objavljamo prispevek našega novega, mladega dopisnika iz Števerjana, ki se mu tudi zahvaljujemo za besede, ki jih je pripisal članku in se tičejo našega lista oziroma njegove vsebine. Prav radi bi videli, da bi se naš mladi sodelavec še kaj oglasil iz Števerjana in še kaj napisal o svoji prelepi briški vasi. (Ured.)

—□—

PROTEST SLOVENSkih DIJAKOV

Dijaki slovenskega učiteljskega Antona Martin Slomšek v Trstu so v ponedeljek, 18. t.m., iz protesta zapustili šolske prostore, ker ti niso bili ogrevani. Podjetje, ki skrbi za ogrevanje, postavi ob ponedeljkih v pogon stroje le okrog sedme ure zjutraj, kar je očitno prekasno v dnevi, ko v Trstu piha burja in pritisne mraz. Občinska uprava v Trstu bi zato morala poskrbeti, da bi bili šolski prostori ogrevani tudi ob ponedeljskih. To je bil smisel protesta dijakov.

Delegacija SZDL na obisku pri Slovenski skupnosti v Gorici

Tudi zadnji obisk, ki ga je opravila delegacija Socialistične zveze delovnega ljudstva severnoprimorskih občin v Gorici, kjer je bila gost Slovenske skupnosti, sodi v okvir rednih odnosov med matično domovino in zamejstvom. Šlo je za predstavnike SZDL iz občin Nova Gorica, Tolmin, Ajdovščina in Idrija. Delegacijo je vodil Marjan Tavčar. Odposlanstvo Slovenske skupnosti je vodil tajnik Marjan Terpin. Zastopniki slovenske stranke so goste sprejeli na mejnem prehodu pri Rdeči hiši in jih pospremili na strankin sedež v Gorici, kjer so potekali pogovori.

Voditelja obeh delegacij sta obširno obravnavala vprašanja, ki se tičejo Slovencev ob meji, pri čemer sta posvetila posebno pozornost položaju slovenske manjšine v Italiji prav ob 10-letnici osimskih sporazumov. Predstavniki iz matične domovine so potrdili že znano stališče o popolni podpori Slovincem v Italiji ne glede na njihove politične ali druge razlike.

Po pogovorih so si člani obeh delegacij ogledali vzorno urejeno Vovkovo tovarno ob Soči, kjer je zaposlenih mnogo Slovencev. Ogledali so si tudi gradnjo novega slovenskega športnega centra v Drevoredu XX. septembra. Po kratkem postanku na kmetiji vinogradnika Aleša Komjanca v

Jazbinah so se pogovori nadaljevali in končali v Števerjanu, kjer so sodelovali tudi nekateri člani števerjanske sekcije Slovenske skupnosti ter njeni izvolejni predstavniki.

Obisk delegacije SZDL severnoprimorskih občin dne 14. t.m. v Gorici je gotovo pomenil korak naprej v utrjevanju vezi med matico in Slovenci, ki živijo v Italiji.

—□—

HVALE VREDNA POBUDA KMEČKE BANKE

V dvorani hotela »Palace« v Gorici je Kmečka banka priredila v soboto, 16. t.m., posvet na temo »Kazniva dejanja v zvezi z bančnim poslovanjem«. Po pozdravnih besedah predsednika Saverija Lebana je prvi spregovoril prof. Augusto Sinagra, čemur je sledilo predavanje dr. Libera Riccardella. Oba govornika sta obravnavala vprašanja, ki so med bančnim poslovanjem vedno prisotna in aktualna ter se tičejo predvsem tistih, ki so neposredno ali posredno soudeleženi pri delovanju bančnih in denarnih zavodov.

Posveta se je udeležilo zares lepo število ljudi, tako Slovencev kot Italijanov, kar pomeni, da je pobuda goriške Kmečke banke dosegla lep uspeh.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

KULTURNO PISMO IZ IDRIJE

Cetudi je bila v zadnjih tednih v slovenskih, še bolj pa jugoslovanskih časnikih Idrija označena kot središče takoimenovanih nacionalističnih izpadov — stvari so napihovali bolj, kot so zaslužile — pa se letošnja kulturna jesen v tem znamenitem, čeprav nekoliko odmaknjenem mestu, kaže kar precej rodovitna. S koncem septembra so se spet začeli »Muzejski večeri«, to so predavanja in okrogle mize, ki jih že drugo sezono prireja idrijski Mestni muzej. Najprej je prof. Tomaž Pavšič podal še drugi del svoje Literarno-zgodovinske poti po idrijski občini. Temu je sledila predstavitev zbornika Idrijski razgledi, ki je izšel po več letih. Idrijski razgledi (od 1956 trimesečnik, od 1977 pa letni zbornik) so najstarejša povojna revija na Primorskem, čeprav je tudi ta zaradi finančnih težav zadnja leta neredno izhajala. Na predstavitvi so bili prisotni tudi uredniki novogoriško-koprskih Primorskih srečanj. Precej se je govorilo o sodelovanju med revijama in vzniknil je tudi zanimiv in vzpodbuden predlog, da bi nadaljevali z okroglimi mizami primorskih revij (matičnih in zamejskih), kakršne so že bile v letih 1969-72 (Trst-Idrija-Nova Gorica). Drugi od »muzejskih večerov« je bil posvečen spominu uglednega idrijskega rojaka, ljubljanskega škofa Antona Alojzija Wolfa (1782-1859), ki ima velike zasluge kot založnik slovenskega prevoda Svetega pisma in Nemško-slovenskega ter Slovensko-nemškega slovarja. O njem je predaval dr. France Dolinar z ljubljanske teološke fakultete, istega dne pa so Wolfu na njegovi rojstni hiši tudi odkrili spominsko ploščo. Slavnostni govornik je bil Marjan Tavčar, predsednik medobčinskega sveta SZDL severnoprimorskih občin. S tem v zvezi je bil tudi ogled lani restavrirane najstarejše idrijske cerkve sv. Trojice, ki jo je predstavil prof. Otmar Črnilogar z vipavske srednje verske šole (semenišča). Pri odkritju spominske plošče so peli člani okteta J. P. Vojko iz Spodnje Idrije pod vodstvom Dorija Zaklja, v cerkvi pa je nekaj značilnih del odpel cerkveni mešani zbor pod vodstvom prof. Stanke Močnik. Po predavanju je idrijska župnija (dekan Medvešek) priredila še orgelski kon-

cert mag. glasbe Tomaža Nagodeta. Pri Wolfovi slavnosti so bili prisotni predstavniki družbeno političnih organizacij idrijske občine, pa tudi namestnik predsednika republiške komisije za odnose z verskimi skupnostmi Franc Pristovšek. Zbralo se je več duhovnikov, med njimi tudi rojaka msgr. dr. Franc Močnik in msgr. Janez Filipič. Odkritje Wolfove spominske plošče se šteje kot prva od vrste podobnih spomeniških slovesnosti v okviru proslavljajna petstoletnice idrijskega rudnika in same Idrije, ki se bodo vrstile vse do glavnega jubileja, ki pada v leto 1990. Ta idrijska proslava (bila je 15. okt. 1985) je s Tavčarjevimi in Dolinarjevimi nastopom in še z vsem, kar jo je spremljalo, tudi dokazala, da je v danostih socialistične družbe z dobro voljo tako verujočih kot neverujočih možno ustvarjati omikano, kulturno sožitje, ki raste iz skupnih vrednot.

Na tretjem »muzejskem večeru« je o idrijskih gozdovih in njihovi prihodnosti predaval dr. Fra-

njo Kordiš iz Idrije. Kot četrti predavatelj bo 19. novembra nastopil ravnatelj muzeja Jurij Bavdaž s temo o zgodovini in vprašanih idrijskega čipkarstva oziroma klekljarstva. Do spomladi bo sledilo še šest predavanj. Naj med kulturnimi prireditvami vsaj omenimo še nekatere druge. V oktobru sta Idrijo obiskala moški in ženski zbor Slovenskega delavskega društva iz pobratenege Aumetza v Severni Franciji, v tem času sta imela odmevni koncert v Idriji tudi harfistka Jasna Merlak-Corrado in flavtist Cveto Kobal, medtem ko so igralci Primorskega dramskega gledališča iz Nove Gorice gostovali s Pirandellovim delom Šest oseb išče avtorja. Več prireditev je bilo tudi v Cerknem in drugih krajih občine, medtem ko bo idrijska galerija (ki jo vodi Jurij Bavdaž) spet odprla svojo dvorano grafikam Avgusta Černigoja, katerega konstruktivistično obdobje je prav ta galerija odkrila svetu na znameniti razstavi leta 1978. Tokratno razstavo bodo odprli 26. novembra.

K vsemu temu naj dodamo še razveseljivo dejstvo, da je odboru za Bevkov spominski muzej v Zakojci uspelo, da so se stanovalci že preselili v nadomestno hišo in je tako pisateljeva domačija odkupljena in bo v njej urejen spominski muzej.

Tomaž Pavšič

»Marija se bori z angeli« v izvedbi ljubljanske Drame

Disidentska literatura, ki je bila pred leti v modi pri nas, osvaja zdaj — kot kaže — slovenska gledališča. Morda bolj kot literatura je za slovenskega gledalca v matični domovini mikavna disidentska tematika, odkrivanje oblik perverzности razvitega realnega socializma. Na repertoarjih slovenskih gledališč je torej vse več tekstov s takšno in podobno problematiko. Nič čudnega torej, če smo v okviru dveh gostovanj, ki jih je v letošnji sezoni doslej priredilo Slovensko stalno gledališče v Trstu, obakrat, čeprav z drugačnim pristopom in umetniško potenco, gledali predstavi tovrstnega žanra.

In vendar Kohoutove MARIJE nikakor ne moremo pavšalno vključiti v disidentsko literaturo samo zato, ker so češkoslovaške oblasti avtorja kot sopodpisnika LISTINE 77 in neustrašnega

borca za svobodo in človeške pravice izgnale iz domovine.

Pobudo za delo je avtor dobil iz resničnega dogodka. Proti koncu sedemdesetih let je nekdanji ravnatelj Vinohradskega gledališča v Pragi in eden najpomembnejših čeških dramatikov Pavliček napisal za priznana igralko Vlasto Chromostovo monodramo o Boženi Nemcovi, najpomembnejši češki pisateljici preteklega stoletja. Pavličkova dela pa so zdaj na Češkoslovaškem prepovedana, Chromostova, ki je leta 1965 prejela najpomembnejše češkoslovaško kulturno priznanje, pa ne sme igrati, češ da je kontrarevolucionarka. Oba sta bila komunista od mladih let, za časa Dubčka sta zaslutila, da je le napočila doba socializma s človeškim obrazom, zaradi česar sta bila potem odrezana od javnega umetniškega udejstvovanja.

Kohoutova MARIJA čuti, da je še zmožna oblikovati velike vloge; trpi, ker ne more igrati, zato se odloči, da uprizori monodramo doma, za intimni krog prijateljev. Jasno je, da bodo oblasti tudi ta poskus zatrle. Kajti če je stalinizem v svojem postopku dokazovanja ene same in edine zemeljske oblasti še dopuščal pojave junaštva, je najhujša perversnost razvitega realnega socializma v tem, da zanika vsako etično in moralno načelo, ki gre preko zemeljske oblasti, partije. Oblast je samo le še oblast in nič drugega. Zdaj ni več stalinističnih sodišč, ki bi izsiljevala samootbožbe, zdaj je to naloga okolja, da s prepričevanjem pa tudi grožnjo prisili posameznika, da se odpove katerikoli obliki upora. Iz tega splošnega pritiska je ena sama pot: beg tja, kamor moč preganjalcev ne seže.

V naslovni vlogi je prepričljivo in doživeto nastopila Štefka Drolc, ki je v Marijinem liku dodala vso energijo revolucionarke in vso človeško toplino razočarane, vendar vedno uporne ženske. Jožefa, njenega moža, je z občutljivostjo, vendar tudi kreativno zaigral Lojze Rozman. V ostalih vlogah so nastopili Saša Pavček, Mihaela

dalje na 8. strani ■

Srečanje z J. Vidmarjem v Novi Gorici

V četrtek, 14. t.m., je bilo v prostorih oddelka za odrasle bralce in mladino Goriške knjižnice v Novi Gorici srečanje z akademikom Josipom Vidmarjem, ki je pred kratkim dopolnil 90 let starosti. Glede na pomembno vlogo, ki jo je odigral slavljencec v slovenski kulturnopolitični preteklosti in upoštevač dejstvo, da je šlo za počastitev življenjskega jubileja, ki je dan le redkim, je bilo pričakovati veliko udeležbo občinstva, kar se je tudi zgodilo.

Večer je uvedel ravnatelj Goriške knjižnice »F. Bevk« Stane Čehovin, ki je prebral krajši opis njegovega življenja in dela. Sledila je uradna počastitev jubilaranta, saj mu je predsednik novogoriške občinske skupščine Danilo Bašin izročil posebno priznanje. O kritiku in pisatelju Josipu Vidmarju je spregovoril še pesnik Kajetan Kovič, sicer urednik Državne založbe, ki je ponovno izdala slavljencevo knjigo »Obrazi«. Osrednji del večera je pomenil pogovor Josipa Vidmarja s Stanetom Čehovinom, ki je obsegal vprašanja s področja kulturne politike, književnosti, kriti-

ke, mednacionalnih odnosov itd. Vidmar se je pri tem izkazal kot sodobnik pomembnih mož slovenske literarne preteklosti, npr. Marija Kogoja, Otona Župančiča, Prežihovega Voranca, Miška Kranjca, Cirila Kosmača, torej osebnosti, ki jih tudi globlje opisuje v svoji zadnji, tretji izdaji knjige z naslovom »Obrazi«. Hkrati pa po svojih močeh še vedno sledi aktualnim problemom, zlasti nacionalnim, kjer je še posebej občutljiv za enakopravnost slovenskega naroda tako v okviru jugoslovanske skupnosti kot tudi v mednarodnem okviru, zlasti kar zadeva manjšino na Primorskem, Koroškem in v Porabju. V zvezi s slovensko manjšino v Italiji je poudaril potrebo po njeni čimvečji enotnosti, ker bo tako lažje kljubovala raznarodovanju, in se pri tem skliceval na izročilo Osvobodilne fronte.

Zanimiv pogovor z Josipom Vidmarjem je minil kar prehitro, škoda le, da organizatorji niso omogočili, da bi vanj posegli tudi poslušalci. Ob zaključku srečanja je Josip Vidmar podpisoval svojo knjigo »Obrazi« tistim, ki so to želeli.

Mraz in sneg spet v deželi

Po sorazmerno toplih oktobrskih in prvih novembrskih dnevih je v ponedeljek, 18. t.m., naše kraje zajel val mrzlega vremena. Burja je že konec prejšnjega tedna bistveno shladila ozračje, oblaki, ki so se začeli zbirati v nedeljo ponoči in ponedeljek zjutraj, pa so napovedovali sneg. Res so v ponedeljek zjutraj sunki burje prinesli tudi prve snežinke letošnje jeseni. Kmalu je posebno na gornjem Krasu in v višjih predelih Trsta prišlo do prvih težav v prometu. Težave je pravzaprav povzročila že burja. Tržaški gasilci so morali opraviti več posegov, da so odpravili s cestišč nevarne višje polomljene veje, strešnike itd. Zaradi burie je bilo tudi v tržaškem pristanišču onemogočeno vsakršno delo, posebno z velikimi žerjavi, ki služijo za premikanje kontejnerjev.

Sneg je pobelil višje predele kraške planote in mesta samega. Zaradi spolzkega cestišča je prišlo do nekaj manjših prometnih nesreč, zelo otežkočen pa je bil promet na avtocesti. Zaradi snega na cestišču je v ponedeljek popoldne bil okrnjen tudi avtobusni promet v Ricmanje in Boljunec, avtobusi so morali namreč na cesto z zimsko opremo, kar je seveda otežkočalo redni promet.

Vendar je burji kmalu uspelo razpihati snežne oblake, tako da se je stanje uredilo in je bil promet že v torek tekoč po vseh cestah.

Sodobno kmetijstvo

letnika '85 in možne napake pri kletarjenju

Zaradi pozebe na posavskem in podravske območju in zaradi toče na nekaterih območjih vinorodne Primorske je bil letošnji pridelek grozdja na splošno manjši. Najbolje se je trta letos odrezala na primorskem območju, medtem ko je stanje na posavskem vinorodnem področju naravnost katastrofalno. Lepa jesen ni prav nič pripomogla, da bi se kakovost grozdja in vina bistveno izboljšala. Posledice vročega poletja in tople ter suhe jeseni so letos vidne predvsem pri nadpovprečno visoki sladkorni stopnji vina. Na splošno pa na Primorskem strokovnjaki pravijo, da je letošnji vinski pridelek boljši od tistega leta 1983, ki je bil rekorden.

Ne glede na to je priporočljivo, da smo po povretju mošta mlado vino čimprej pretočili z droži v drugo zažveplano posodo (en trak elementarnega žvepla na hektoliter) vina ali 5 gramov kalijevega metabisulfita na helikopter, da se preprečita oksidacija in porjavenje mladega vina. Oksidacija pri večini zasebnih vin je posledica nežveplanja mošta in vina. Pravilno žveplan mošt ali drozga porabi pozneje tretjino manj žvepla kot nežveplan. Pri rdečih vinih ne sme pasti količina proste žveplaste kisline pod 10 do 20 mg na liter in pri belem ne

pod 12 do 15 mg, da bo vino čistega okusa in vonja ter lepe živahne barve.

Vina morajo pred pretokom do konca povreti, če pa to ni mogoče, se doda vrelni nastavek avtohtonih kvasnic. Če se vino ne bo čistilo, dodajte želatino ali jajčni beljak, in sicer 5 gramov suhe želatine, ki smo jo čez noč namočili v mlačni vodi. Med mešanjem dodamo želatino vinu, ki ga po tednu dni pretočimo v čist, žveplan sod.

Letos se bosta po vsej verjetnosti pojavljala vonj in okus po gnilih jajcih. V takem primeru pretočimo vino tako, da ima dostop zrak, v hujših primerih pa preko bakrene plošče vino spet pretočimo v čist, primerno žveplan sod. Napake, ki se še pojavljajo, so počrnitev vina, beli ali sivi lom, bakreni lom, okus po kovinah, dimu, zmrzali, zdravilih, plesnobi, lesu ali pečljih, katerim pa se s pravilnim in higienskimi kletarjenjem lahko izognemo, kan, očetni cik, manitni cik, grenkoba rdečih vin ali akreolinski cik, gnile kvasnice, razgradnja kisline, masleno kislini cik. Kletar mora določati alkohol z ebullioskopom in obvladati določanje sladkorja in titracijskih kislin, vsebnost proste žveplaste kisline ter razne čistilne poskuse.

Z. T.

DUŠAN ČERNE

Zakaj smo in ostanemo Slovenci

II.

Med činitelji pa, ki najbolj vplivajo na narodovo duševnost, je njegova kultura — se pravi — njegova povezanost v duhovnih dobrinah. Narodna pesem, narodni običaji, ljudska praznovanja in plesi ter književne, glasbene in umetniške stvaritve najbolj vplivajo na oblikovanje narodove duše ter utrjujejo v njej zavest o narodni individualnosti. Čim bolj je narod kot celota izobražen in zakoreninjen v domači kulturi, tembolj je zedinjen.

Iz posebnega duševnega in telesnega ustroja ljudske skupnosti iste krvi se ob vplivu prirode, zgodovinskega dogajanja, gospodarskih razmer in zlasti kulture polagoma razvije in izoblikuje narodni značaj.

RAZVOJ SLOVENSKEGA ZNAČAJA

V dosedanem razmišljanju sem odgovoril na vprašanje, kar je in kako se oblikuje narodna individualnost. Zdaj bom poskusil orisati, v čem obstoji slovenska narodna individualnost.

Ce hočemo vsaj približno ugotoviti slovenski narodni značaj, se moramo pomakniti nazaj v zgodovino in si ogledati lastnosti starih Slovanov v njihovi pradomovini. Vsi preučevalci slovanskih starožitnosti se strinjajo v trditvi, da so imeli sta-

roslovani mehko in širokosrčno dušo. Kot osnovne lastnosti njihovega značaja navajajo težnjo po svobodnosti posameznika in po demokraciji, ki se je pa večkrat sprevrgla kar v anarhijo; dalje omenjajo nagnjenje k razglabljanju in misticizmu; ljubezen do bližnjega in do socialne pravičnosti. Tem lastnostim nekateri učenjaki dodajajo še veliko občutljivost, potrpežljivost, odkritosrčnost, veselje do petja, pa tudi nestanovitnost, slabo obvladanje samega sebe in druge napake.

Tak značaj so torej imeli naši predniki, ki so prišli v sedanjo domovino. Toda zemlja, ki so jo naselili, povzroča prav nasprotna občutja kot obsežna ravnina v pradomovini. Zemeljska konfiguracija današnje domovine vzbuja zaprtost vase, sebičnost, partikularizem, pa tudi delavnost, predvidevnost, trdoto. Značilnosti nove domovine so začele vplivati na nove naseljenke ter jim jekleniti prvotni mehki značaj. Hkrati pa začne nanje vplivati nov zgodovinski razvoj, ki je bil mnogo bolj razgiban kakor v prejšnji domovini.

Iz zgodovinskega dogajanja bom omenil samo tiste pojave, ki so bistveno vplivali na oblikovanje slovenskega narodnega značaja.

Med priseljevanjem v današnje kraje so se Slovenci srečali s krščanstvom. Zdi se, da je bil značaj starih Slovanov kot na-

lašč pripraven za krščanstvo — to je — vero ljubezni, svobode in vesoljstva. Zato so si ga Slovenci sčasoma tako prisvojili, da je včasih nemogoče ločiti, ali so nekateri lastnosti prinesli s seboj iz pradomovine ali pa so si jih privzgojili od krščanstva. Vsekakor je krščanstvo poplemenitilo mnoge slovenske lastnosti. Zlasti je odpravilo razne poganske razvade in poglobilo etično pojmovanje. Proniklo je v najširše plasti ljudstva ter v najintimnejše odnose posameznikov. Polagoma je postalo edina duhovna sila, ki je od 8. stoletja pa do danes stalno spremljala razvoj slovenskega značaja.

Vsestranskemu vplivu krščanstva se je kasneje pridružil vpliv fevdalizma. Ta je učinkoval na slovenski značaj na dva nasprotujoča si načina. Po eni strani je vzbujal v slovenskem človeku potrpežljivost, brezbržnost in ponižnost, po drugi ga je gнал v odpor, v aktivizem ter ga še bolj prikoval na zemljo. Zanimivo je, da so prav na Slovenskem bili kmečki upori najsilovitejši v Evropi.

Globoko sled v slovenskem značaju so zapustili tudi boji s Turki. Takrat so se Slovenci zavedali, da so v nevarnosti vse njihove vrednote: dom, vera in osebno življenje. Posledica je bila, da se je slovensko ljudstvo še bolj navezalo na krščanstvo in domačo grudo. Hkrati so se pa naši ljudje v kmečkih puntih in bojih s Turki izurili v pogumne vojake, ki so se tudi kasneje odlikovali v raznih vojnah po evropskih deželah.

Dalje je vplivala na naš značaj večstoletna nemška vladna oblast nad našimi de-

Priznanje za veleposlanika Cigoja

Na goriškem županstvu je bila v soboto, 16. t.m., krajša, a pristrčna slovesnost, na kateri je župan Scarano izročil Štefanu Cigoju, novemu jugoslovanskemu veleposlaniku pri Sv. stolici, posebno priznanje. V svojem nagovoru je župan dejal, da je novi veleposlanik Goričan, rojen v Solkanu, ki si je veliko prizadeval za dobrososedske odnose in sodelovanje med Gorico in Novo Gorico. Čestital mu je za visoko imenovanje in mu zaželel veliko uspeha.

Štefan Cigoj je star 50 let. Že od mladih let se je aktivno udeleževal družbenopolitičnega življenja v Novi Gorici. Bil je republiški in zvezni poslanec ter nato svetnik v jugoslovanskem veleposlaništvu v Rimu. Od leta 1978 do leta 1982 je bil jugoslovanski generalni konzul v Trstu. Pred novim imenovanjem je bil v okviru republiške konference Socialistične zveze delovnega ljudstva Slovenije odgovoren za manjšinska in izseljeniška vprašanja.

»MARIJA SE BORI Z ANGELI«

V IZVEDBI LJUBLJANSKE DRAME

■ nadaljevanje s 6. strani

Novak, Iva Zupančič, Metoda Zorčič, Marija Benko, Janez Albrecht, Meta Vranič, Katja Levstik, Neža Simčič, Danilo Benedičič, Aleš Valič, Juri Souček in Miha Baloh.

Saša Rudolf

Tudi naš list mu iskreno čestita za imenovanje in mu želi mnogo uspehov na odgovornem mestu v Rimu.

—o—

PAPEŽ POJDE V INDIJO

Vatikanski tiskovni urad je potrdil vest, da bo papež Janez Pavel II. februarja prihodnjega leta odpotoval v Indijo, kjer bo ostal skoro dva tedna. Na obisk v to veliko azijsko državo so ga povabili ministrski predsednik Radživ Gandhi in indijski katoliški škofje. Program obiska predvideva postanek v 14 indijskih mestih.

ZLATI SV. JUST PROF. PALADINU

V letošnjem maju so za novega predsednika italijanskega ustavnega sodišča izvolili Tržačana prof. Paladina, v ponedeljek pa so mu v dvorani tržaškega občinskega sveta podelili »Zlatega sv. Justa«. Gre za kipec, ki ga tržaški kronisti podeljujejo Tržačanom, ki so s svojim imenom ponesli v svet tudi sloves rodnege mesta.

Na slovesnosti je prof. Paladina pozdravil tržaški župan Richetti, spregovorila pa sta tudi predsednik časnikarske zveze Soli in predsednik vsedržavne zveze kronistov Marocco. Letošnjemu nagrajencu je kipec izročil predsednik tržaških kronistov Giorgio Cesare, ki se je pri tem spomnil tudi ostalih osemnajstih osebnosti, nagrajenih v prejšnjih letih.

VIKTOR BIRSA RAZSTAVLJA V RIMU

V galeriji Astrolabio v Rimu so odprli antološko razstavo slovenskega slikarja Viktorja Birse. Birsa se je rodil leta 1908 v Kobjeglavi. Študiral je najprej na Dolenjskem v begunstvu, nato v Idriji in Vidmu. Opravljal je razne poklice, da bi se preživljal. Slikarsko se je izšolal v Trstu, največ pri Stultusu. Akademijo likovnih umetnosti je začel obiskovati leta 1935 v Rimu, kjer je ostal več let in je tudi veliko slikal, tudi za javne zgradbe. Proti koncu vojne se je vrnil na Primorsko in postal profesor risanja.

V katalogu, ki so ga izdali v Rimu, Mariella Valdiserri poudarja, da gre za pomembnega slikarja, ki je v Italiji opravil lepa dela. Najbolj pritegujejo njegovi jesenski kraški pejzaži.

ČISTILNICE SE NE BODO ZAPRLI

Čistilnice Aquila v Žavljah ne bodo zaprli že do 31. decembra in odpira se možnost kake rešitve problema, ki je razumljivo vznemiril ne samo delavce v obratu, marveč tudi širšo tržaško javnost. Sklep o umiku napovedanega datuma so dosegli te dni na ministrstvu za industrijo v Rimu, kjer so se zbrali predstavniki družbe Total, sindikalni zastopniki ter deželna odbor-nika Francescutto in Carbone in pa tržaški podžupan Trauner. Sklenjeno je bilo dalje, da bo do novega sestanka prišlo 20. novembra.

želami. Tudi ta vpliv je bil dvojen. Po eni strani so Nemci s svojo nadutostjo, oblastnostjo in takratno višjo kulturo učinkovali na podložniške Slovence, zlasti koroške, nacionalno potlačujoče, toda po drugi strani so nehote okrepili v Slovencih smisel za organizacijo in sistematiko, pa tudi za pridnost, podrobno delo in varčnost, v kolikor zadnje tri lastnosti niso že plod naše zemlje same.

Od duhovnih struj, ki so se uveljavile med Slovenci, bom omenil samo tiste, ki niso zajele samo tankih plasti izobražencev, temveč so prodrle med ljudske množice. To so janzenizem, romantika, liberalizem in krščansko socialno gibanje. Janzenizem je bila cerkveno-reformna struja, ki se je zavzemala za uvedbo skrajne strogosti v verskem življenju. Širili so ga nekateri duhovniki in škofje. Prodrli so zlasti med kmečke sloje in med nje zasejal mrko strogost, formalizem in verskem življenju in vzgoji, tenkovestnost, nezaupanje v samega sebe. Veliko škode je naredil predvsem zaradi tega, ker so mnogi videli v njem pravo katolištvo, medtem ko je bil le izraz klerikalizma.

Drugi duhovni tok, ki je zajel slovenske množice, je bila romantika. Ta se je s svojim poudarkom čustvenega življenja zelo prilagala slovenski duševnosti. Značilno je, da je vprav ta duhovna struja rodila mnoge slovenske pesnike in pisatelje, med njimi našega najgenialnejšega ustvarjalca — Prešerna.

Kot odpor proti janzenizmu in iz njega izhajajočemu klerikalizmu se je na Slovenskem razširil liberalizem. Ta se je zavzemal za svobodo misli. Zajel je in oblikoval meščanske in malomeščanske kroge ter nanje vplival s sprostitvijo značaja od mr-

ke janzenistične togosti in pretirane tenkovestnosti.

Toda izmed vseh struj je najgloblje prodrlo med Slovence krščansko socialno gibanje, ki ga je vodil Janez Ev. Krek. Temu gibanju gre največja zasluga, da se je iz slovenske gmote izoblikoval slovenski narod tudi na političnem in gospodarskem področju. Še nikdar prej se slovenska misel ni tako globoko in široko razmahnila kot v tej dobi, ki je ena najlepših v največji slovenski zgodovini. Nikdar prej se najplemenitejše lastnosti slovenskega človeka, kot so idealizem, požrtvovalnost, pridnost, strpnost, ustvarjalnost niso pokazale v tolikem obsegu in taki moči kot v tem obdobju. Slovenci so si takrat postavili najlepši spomenik: veličastno majniško deklaracijo, ki bo trajno pričala o globoki in živi narodni zavesti takratnih Slovencev.

To so vplivi glavnih zgodovinskih dogajanj za naš narodni značaj. Zdaj bi moral orisati še vpliv domače kulture, ki je pravzaprav odločujoči vzgojitelj narodnega značaja. Narodna kultura odločilno učinkuje na oblikovanje narodove duše, to je — tiste duhovnosti, ki je vsem Slovincem skupna. Narodna individualnost in domača kultura se medsebojno oplajata in izpopolnjujeta. Zato bom o domači kulturi govoril obširneje pri izrazih narodne individualnosti.

Sicer pa ni namen tega članka izčrpno opredeliti slovensko narodno individualnost. Za to bi bilo potrebno globoko in popolno poznavanje naše zgodovine ter vseh področij, na katerih se Slovenci udeležujejo. Kljub temu se mi zdi za lažje razumevanje naših dolžnosti do slovenstva potrebno, da poskusimo orisati vsaj nekaj potez našega sedanjega narodnega značaja.

SLOVENSKA NARODNA INDIVIDUALNOST

Poudaril sem, da je bila osnovna poteza v značaju starih Slovanov — človečnost.

Z zadovoljstvom lahko ugotovimo, da je Slovincem uspelo ohraniti do danes najodličnejšo lastnost, ki jo lahko premore neki narod — namreč človečnost. Še danes ugotavljamo, da usmerja ravnanje Slovencev globoka etičnost, ki ne izvira toliko iz zunanjih predpisov, temveč je notranja nujnost, ker je izraz naše prvotne srčne kulture. Priznati pa moramo, da se ta človečnost pre-mnogokrat skriva za neko zunanjo trdoto, ki so se je naši predniki navzeli v boju s naravo v novi domovini in ob izkustvu, ki so si ga pridobili sredi zgodovinskih dogajanj.

Ker pa resnična človečnost ne dopušča, da bi človek zatiral človeka z zlorabo oblasti, opažamo, da je pri Slovencih že od pravadnih časov močno zakoreninjeno demokratično pojmovanje življenja. Ker se demokracija lahko uveljavlja le v svobodi, so bili Slovinci vedno svobodoljubljen narod. Iz človečnosti in demokratičnega pojmovanja življenja izvira obenem težnja po socialni pravičnosti in enakosti, ki se stalno javlja v slovenskem življenju od bojev za staro pravdo do danes. Iz človečnosti, svobodoljubja in demokratičnosti izhaja tudi znana miroljubnost našega naroda. Toda ta se spremeni v silovit odpor, brž ko Slovenci jasno spoznajo, da jih nekdo skuša oropati za pravice, ki jim po naravnem in božjem pravu pripadajo. Tak odpor se kaže v borbenem duhu slovenskih vojakov ali gverilcev v vojnem času, kakor tudi v tistem, a vztrajnem kljubovanju tujim oblastnikom, ki jih zatirajo v mirni dobi.

(Dalje)